

«ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ «ՊԵՏԱԿԱՆ ՆՊԱՍՏՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ
ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՓԱԹԵԹԻ (Պ-080-29.10.2021-ԱՍ-011/0)
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԷԱԿԱՆ
ՆՎԱԶԵՑՄԱՆ ԿԱՄ ԾԱԽՄԵՐԻ ԱՎԵԼԱՑՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծով առաջարկվում է սահմանել նվազագույն կենսաթոշակի ստորին շեմ, այն է՝ պարենային զամբյուղի արժեքը, ինչպես նաև ներդնել կենսաթոշակների չափերի ավելացման ժամանակացույց՝ փոխկապակցված սպառողական զամբյուղի արժեքի հետ:

Ընդ որում, ըստ նախագծի 2-րդ հոդվածի՝ միջին աշխատանքային կենսաթոշակի չափը չի կարող պակաս լինել սպառողական զամբյուղի արժեքի 70 տոկոսից՝ 2022 թվականի հունվարի 1-ից, 80 տոկոսից՝ 2023 թվականի հունվարի 1-ից, 85 տոկոսից՝ 2024 թվականի հունվարի 1-ից, 90 տոկոսից՝ 2025 թվականի հունվարի 1-ից, իսկ 2026 թվականի հունվարի 1-ից՝ սպառողական զամբյուղի արժեքից:

Նախագծով նախատեսված է նաև միջին աշխատանքային կենսաթոշակի չափը հաշվարկելու կարգը:

«Պետական նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» օրենքի նախագծով առաջարկվում է ծերության, հաշմանդամության և կերակրողին կորցնելու դեպքում նպաստների չափերը փոխկապակցել նվազագույն կենսաթոշակի չափի հետ:

Նախագծերին կից ներկայացված հիմնավորման մեջ նշվում է, որ նախագծերի նպատակը կենսաթոշակառուների և տարեց բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության մակարդակի շարունակական բարելավումն է:

Այդ կապակցությամբ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը հայտնում է.

Սոցիալական ապահովության իրավունքի, այդ թվում՝ կենսաթոշակի (նպաստի) չափի և սպառողական և պարենային զամբյուղների արժեքների միջև փոխկապվածության և համաչափության ապահովումն աշխատանքի և սոցիալական պաշտպանության բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից իրականացվող քաղաքականության առաջնային ուղղություններից մեկն է, ինչն ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի որոշմամբ հավանության արժանացած Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների ծրագրում: Ծրագրի «Աշխատանքի և սոցիալական պաշտպանության բնագավառ» բաժնի 4.6-րդ կետի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը քայլեր է ձեռնարկելու մինչև 2026 թվականը նվազագույն կենսաթոշակի և կենսաթոշակի միջին չափերը հավասարեցնել, համապատասխանաբար՝ պարենային և սպառողական զամբյուղների արժեքներին:

Քննարկվող հարցի համատեքստում հատկանշական է, որ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածի 3-րդ մասում ամրագրված սկզբունքը փոխկապակցված է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 3-րդ գլխում սահմանված օրենսդրական երաշխիքների և պետության քաղաքականության հիմնական նպատակների հետ: Պետությունն ունի սկզբունքորեն լայն հայեցողություն՝ քաղաքականություն մշակելու և այն իրականացնելու հարցերում, ի թիվս այլնի՝ հիմնվելով տնտեսական և ֆինանսական ընթացիկ հնարավորությունների վրա: Ըստ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական դատարանի արտահայտած դիրքորոշման (Սահմանադրական դատարանի 02.04.2014թ. թիվ ՍԴՈ-1142 որոշում). «Տվյալ ոլորտում, համաչափության և համամասնականության հիմնարար սկզբունքների պահանջներից ելնելով՝ հայեցողության սահմանները պայմանավորվում են, մի կողմից, պետության սոցիալ-տնտեսական հնարավորություններով, մյուս կողմից՝ սոցիալական պետության սահմանադրական բնույթի պահանջներով:»:

Ըստ այդմ, կենսաթոշակների և նպաստների չափերի ավելացման խնդրի լուծումը հարկ է դիտարկել անհրաժեշտ ֆինանսական մեծ ռեսուրսներով ապահովվածության խնդրի լուծման համատեքստում: Հակառակ դեպքում, կենսաթոշակների և նպաստների ավելացման չափերն ըստ տարիների օրենքով

ամրագրելիս կարող է առաջանալ իրավիճակ, երբ օրենքի պահանջն օբյեկտիվորեն հնարավոր չլինի կատարել պետության սահմանափակ սոցիալ-տնտեսական հնարավորությունների պատճառով:

Ելնելով վերոգրյալից՝ կենսաթոշակների և նպաստների ավելացման չափերն ըստ տարիների օրենքով ամրագրելը նպատակահարմար չէ:

Նպատակահարմար չէ նաև ծերության, հաշմանդամության և կերակրողին կորցնելու դեպքում նպաստների չափերը նվազագույն կենսաթոշակի չափի հետ փոխկապակցելը, քանի որ նպաստների և կենսաթոշակների չափերը ձևավորվում են տվյալ ոլորտում վարվող քաղաքականության շրջանակներում: Այդ չափերի ընդհանրությունը կայանում է նրանում, որ իրենց սոցիալ-տնտեսական բովանդակությունից ելնելով, գործնականում, դրանք պետք է պակաս չլինեն պարենային զամբյուղի արժեքից:

Բացի վերը նշվածից, կիրառման և ժամկետների առումով հստակ չէ «Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի 3-րդ հոդվածի կիրառությունը 2022 թվականի համար. ըստ նախագծի տրամաբանության՝ 2022 թվականի համար պետք է հիմք ընդունվի 2021 թվականի երկրորդ եռամսյակի միջին գներով հաշված՝ Ազգային վիճակագրական կոմիտեի կողմից հրապարակված պարենային և սպառողական զամբյուղների արժեքները, մինչդեռ նույն հոդվածի համաձայն՝ նշված զամբյուղների ամսական արժեքները հաշվարկելու կարգը Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը սահմանելու է նախագծերն ընդունվելուց հետո:

Նախագծերի ընդունումը 2022 թվականի համար խնդրահարույց է նաև ֆինանսական ռեսուրսներով ապահովվածության առումով, քանի որ այս դեպքում կպահանջվի ավելի քան 47 մլրդ դրամ, ինչը նախատեսված չէ և գործնականում, գումարի մեծ չափով պայմանավորված, կարճ ժամկետում հնարավոր չէ նախատեսել Հայաստանի Հանրապետության 2022 թվականի պետական բյուջեի նախագծով:

Հարկ է նշել, որ կենսաթոշակների և նպաստների չափերի փոխկապակցված տրամաբանության ներքո աշխատանքային կենսաթոշակների և նպաստների չափերի ավելացումը պետք է ուղեկցվի նաև զինվորական կենսաթոշակների համաչափ

ավելացմամբ: Սա նշանակում է, որ նախագծերի ընդունման դեպքում արդեն իսկ Հայաստանի Հանրապետության 2022 թվականի պետական բյուջեով, հարկ կլինի հատկացնել ավելի շատ գումար, քան վերը նշված 47 մլրդ դրամը: Ուստի Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 109-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն օրենքների նախագծերն Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովն պետք է ընդունի պատգամավորների ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ:

Անփոփելով՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունն առաջարկում է նախագծերով լրացվող օրենքների գործող հոդվածները թողնել անփոփոխ:

Այդուհանդերձ հարկ ենք համարում նշել նաև, որ՝

1. «Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածով, իսկ «Պետական նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» օրենքի 5-րդ հոդվածով սահմանվում է, որ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը տվյալ օրենքի կիրարկումն ապահովող իրավական ակտերն ընդունում է մինչև 2021 թվականի դեկտեմբերի 20-ը, մինչդեռ նախագծերն ուժի մեջ են մտնում 2022 թվականի հունվարի 1-ից: Հետևաբար տվյալ օրենքի կիրարկումն ապահովող իրավական ակտերի ընդունման համար անհրաժեշտ է սահմանել ավելի ուշ ժամկետ՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ դրանց ընդունման համար լիազորող նորմերը պետք է ընդունված լինեն:

2. «Պետական նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» օրենքի նախագծի 1-ին հոդվածի կարգավորումը որպես եզրափակիչ դրույթ նախատեսելը պարզաբանման կարիք ունի՝ նկատի ունենալով, որ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 13-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ նորմատիվ իրավական ակտն ունենում է եզրափակիչ մաս, եթե սահմանվում են՝

1) նորմատիվ իրավական ակտն ուժի մեջ մտնելու ժամկետները.

2) գործողության ժամկետները, երբ նորմատիվ իրավական ակտը կամ դրա առանձին մասը նախատեսված է սահմանափակ ժամկետով գործողության համար

(Ժամանակավոր ակտ կամ ժամանակավոր դրույթ): Այս դեպքում նշվում է ակտի կամ դրա առանձին մասի գործողության հստակ ժամկետը:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

«Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» և «Պետական նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքների նախագծերի՝ բյուջեի եկամուտների էական նվազեցման կամ ծախսերի ավելացման վերաբերյալ

Նախագծերով առաջարկվում է կարգավորել նվազագույն կենսաթոշակի չափի, ինչպես նաև ծերության նպաստի, հաշմանդամության նպաստի և կերակրողին կորցնելու դեպքերում նպաստի չափի սահմանման հետ կապված հարաբերությունները:

Այս առումով, հայտնում ենք, որ Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի համաձայն՝ եկամտային հարկով հարկման բազան որոշելու նպատակով նվազեցվող եկամուտներ են համարվում՝

. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն ստացվող նպաստների գումարները, բացառությամբ «Ժամանակավոր անաշխատունակության և մայրության նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված՝ ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստների և վարձու աշխատողների ու ինքնուրույնաբար իրենց աշխատանքով ապահովված ֆիզիկական անձանց մայրության նպաստների գումարների,

. բոլոր տեսակի կենսաթոշակները (այդ թվում՝ «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով կուտակային բաղադրիչի շրջանակներում ստացվող կուտակային կենսաթոշակները, այլ պետությունների

օրենսդրության շրջանակներում ստացվող կենսաթոշակները և այլ պետությունների կենսաթոշակային ապահովության համակարգի շրջանակներում ստացվող համանման վճարները), բացառությամբ սահմանված կարգով կամավոր կենսաթոշակային բաղադրիչին մասնակցության շրջանակներում ստացվող կենսաթոշակների:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ հայտնում ենք, որ նախագծերի ընդունումը չի հանգեցնի Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի եկամուտների նվազեցման:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի ծախսերի վրա ազդեցությանը՝ հայտնում ենք, որ հաշվի առնելով բյուջետային գործընթացի շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից առաջարկվող գնաճի թիրախային մակարդակի $4\pm 1,5$ տոկոս առաջարկը (նախագծերին կից ներկայացված հաշվարկների համաձայն՝ 2021 թվականին հաշվարկված պարենային և սպառողական զամբյուղների արժեքների նկատմամբ տարեկան կիրառվել է 5 տոկոս գնաճ), նախագծերով առաջարկվող փոփոխությունները կհանգեցնեն Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի ծախսերի ավելացման: